

دانشگاه پیام نور

پایان نامه برای دریافت درجه ی کارشناسی ارشد

در رشته ی زبان و ادبیات فارسی

دانشکده ی ادبیات و علوم انسانی

گروه علمی زبان و ادبیات فارسی

عنوان پایان نامه: ساختمان اسم های خاص مکان در گویش لری بهمئی

استاد راهنما: محمود رضایی دشت ارژنه

استاد مشاور: مهدی کدخدای طراحی

نگارش: حسین ستوده

بهمن ۱۳۸۹

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

صور تجلسه دفاع از پایان نامه دوره کارشناسی ارشد

جلسه دفاع از پایان نامه دوره کارشناسی ارشد خانم/ آقای: حسین ستوده

دانشجوی رشته زبان و ادبیات فارسی به شماره دانشجویی: ۸۶۸۱۵۱۳۶

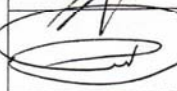

تحت عنوان: ساختار آسمانی خلیفان در گوهر اری بهمنی

با حضور هیات داوران در روز پنجمه مورخ ۱۳۹۷/۱۱/۱۷ ساعت ۱۰

در محل تحصیلات تکمیلی دانشگاه پیام نور استان خوزستان مرکز اهواز برگزار شد و هیات

داوران پس از بررسی، پایان نامه مذکور را شایسته نمره به عدد ۱۹/۵ به

حروف نوزده و پنج با درجه عالی تشخیص داد.

ردیف	نام و نام خانوادگی	هیات داوران	مرتبه دانشگاهی	امضاء
۱	محمود رضایی	استاد راهنما	استاد ریاست	
۳	محمدی کدخدای طرابی	استاد مشاور	استاد	
۴	علی محمد گیتی فرزند	استاد داور	استاد	
۵	محمد شکرانی	نماینده تحصیلات تکمیلی	استاد	

تقدیم نامہ

تقدیم بہ وطنم ایران اسلامی

تقدیم بہ ہمہ اقوام ایرانی

تقدیم بہ قوم لر

تقدیم بہ ایلات کہگیلویہ و بویر احمد

تقدیم بہ مردم خوب بہمنی ، یوسفی و طیبی

سپاس نامه

خداوند بشر را به گونه ای خلق نموده است که همه ی نیاز مندی هایش را به تنهایی نتواند بر آورده سازد. به همین دلیل واز سر ناچاری به زندگی اجتماعی روی آورد. پس از اینکه خالق هستی، فهم اجتماعی زندگی کردن را به او اعطا نمودند، قوانین اجتماعی بوجود آمد. تیره، طایفه، ایل، شهر، کشور و جهان انسانی به دست انسان پا به عرصه وجود نهاد. پس باید مواظب باشیم این نعمت الهی در مشغله روز مرگی فراموش نشود. یادمان باشد در تمام مراحل زندگی و برای تکمیل خود به دیگران محتاجیم. در بسیاری از موارد در مقابل کمکی که دیگران خصوصاً وقتی موظف به کاری نباشند، به تو می کنند و تو در مقابل نمی توانی زحمات دوستانه آن ها را جبران نمائی، اخلاق حکم می کند کمترین کار ممکن را که برایت مقدور باشد در حق گذاری دریغ نمایی.

حقیر به پاس سپاس از این نعمت الهی بر خود واجب می دانم از زحمات تمامی کسانی که در این نوشته ی بی مقدار همراهم بوده اند، قدر دانی نمایم به ویژه:

اساتید گران سنگم

جناب دکتر رضایی دشت ارژنه استاد دانشکده ادبیات دانشگاه شهید چمران اهواز به عنوان استاد راهنما، جناب دکتر کدخدایی استاد دانشکده ادبیات دانشگاه پیام نور مرکز اهواز به عنوان استاد مشاور، جناب دکتر محمد هادی رکنی استاد دانشکده ادبیات دانشگاه پیام نور مرکز اهواز، جناب دکتر بهمنی رئیس بخش ادبیات دانشگاه پیام نور مرکز اهواز که از محضر مبارکشان تلمذ نموده ام.

همکاران خوبم در فرمانداری خصوصاً

برادر خوبم آقای حکمت اله سنایی که زحمت اصلی تنظیم را متقبل شدند و خانم ها زینب غلامی، خاتون سعیدی نژاد و پور استاد، آقایان، فخرالدین نادری، سلمان ارنواز، احسان افسر دیر، علی جهان بخش، الماس عابدی، علی جوادی و عزیز سیدی.

مدیران:

آقایان ولی طلوعی مطلق ریس اداره کار و جانمحمد خوب پور ریس اداره ارشاد اسلامی
شهرستان وهمکاران عزیزشان آقایان درخشان و فلسفی زاده که راهنمایان ارزشمندی برای حقیر
بوده اند.

خانواده عزیزم که علی رغم گرفتاری های زیاد ، در ایجاد فضایی مناسب و تایپ متن مددکارم
بوده اند خصوصا همسر فدا کارم و پسر علی و دوستم عمار باقر نیا

چکیده

این پایان نامه شامل دو فصل می باشد که در فصل اول مختصری از تاریخ ، جغرافیا ، زبان و جمعیت شهرستان به استناد آثار تاریخی ذکر می شود و در فصل دوم پیرامون ساختمان بعضی اسمهای خاص مکان ، که غالباً روستاهای شهرستان بهمئی هستند ، علت نامگذاری ، معانی واژه ها ، بررسی اشتباهات در ثبت بسیاری از این اسامی ، اصلاح اشتباهات ، موقعیت جغرافیایی ، اصل و نژاد مردم ساکن و اطلاعات ضروری دیگر بحث می شود .

با مطالعه آثار تاریخی که در متن به برخی از آنها استناد شده است ، روشن است که ، سابقه حضور ایلات کهگیلویه از جمله ایل بهمئی ، یوسفی و طیبی در این سرزمین به بیش از هزار سال میرسد . ایل بهمئی در حال حاضر در دو منطقه مستقل به نام بهمئی سردسیر به مرکزیت شهر دیشموک بعنوان یکی از بخش های شهرستان کهگیلویه و دیگری بهمئی گرمسیر به مرکزیت شهر لیکک ، که از سال ۱۳۸۳ شمسی ، بعنوان یک شهرستان مستقل در جغرافیای استان کهگیلویه و بویراحمد شناخته شده است ، زندگی می کنند . وسعت و جمعیت بهمئی در گذشته بسیار بیشتر از حالا بوده است .

آثار تاریخی از جمله سنگ نوشته های تنگ سروک و بقعه ی تاریخی امام زاده بابا احمد حکایت از تمدن و زندگی اجتماعی این ایلات دارد .

ساکنین فعلی بهمئی باز ماندگان و فرزندان دوایل بهمئی و یوسفی و جمعی از سادات سید محمودی ، منگزوری ، میرسالاری ، عباسی و تعداد اندکی از ایل طیبی می باشند . تمامی مردم بهمئی مسلمان و شیعه ی دوازده امامی هستند . و گویش آنها مانند اغلب مردم جنوب غرب ایران لری می باشد .

واژه های کلیدی : ساختمان ، اسم خاص مکان ، گویش لری ، بهمئی .

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۴	آوا نگار
	فصل اول : تاریخ بهمئی
۷	افسانه پیدایش ایل بهمئی
۸	وجه تسمیه بهمئی
۸	تاریخچه شهرستان بهمئی
۹	جغرافیای ایلات کهگیلویه و جمعیت آن
۱۰	جغرافیای دیروز بهمئی
۱۱	جغرافیای دیروزایل یوسفی
۱۲	زبان مردم بهمئی
۱۳	تاثیر پذیری گویش بهمئی
۱۴	ساکنین فعلی بهمئی
۱۴	وضعیت فعلی شهرستان بهمئی
۱۵	حوزه فعلی جغرافیای ایل بهمئی
۱۵	جغرافیای سیاسی شهرستان بهمئی
۱۶	جغرافیای ارضی شهرستان
۱۶	جمعیت شهرستان
۱۷	ساختار رده بندی ایلی در بهمئی

فصل دوم: ساختمان اسمهای خاص مکان (اسامی روستا های شهرستان بهمنی) همراه با معانی

۱۸	آب الوان
۱۹	آب انار
۱۹	آبسل
۲۲	آب گازرون
۲۲	آب نارو
۲۳	آغا پشت گچ
۲۴	ایلی آباد
۲۴	بابا احمد
۲۷	بادم دان
۲۷	برد رچو
۲۹	بردمن
۲۹	برد هرو
۳۱	برزیون
۳۲	برکنده
۳۲	برم الوان
۳۵	برم سبز
۳۵	برم سیاه
۳۶	بلوط حصار
۳۷	بنه آخوند
۳۷	بنه پیر
۳۸	بنه سرحدی
۳۸	بنه سردار

۳۹	بوربادی
۴۰	بونه
۴۲	بید زرد
۴۲	بیشه خشکو
۴۳	پات پات
۴۳	پاراه اردشیر
۴۴	پاراه هیرمی
۴۴	پس باغ
۴۵	پشت تاوه
۴۶	پَهَنک
۴۷	پیر مورد
۴۷	پیه
۴۸	پیه خرابه دره نا
۴۸	تاگ نره
۴۹	تُلُ خرون
۵۰	تل قوچان
۵۰	تل گاودبن
۵۱	تلخ آب
۵۱	تلخه دان
۵۲	تنگ کازی
۵۲	تنگ کُپ
۵۳	تنگ کُوشک
۵۴	تنگ گُر

۵۴	تنگ ماغر
۵۹	تنگ مَدُول
۵۹	تنگ مَن یزور
۶۲	تنگ منی
۶۲	تنگوله انجیر
۶۳	ته سه رو
۶۳	توبردی
۶۴	توف چنار
۶۴	تی تپ
۶۵	تیرداری
۶۶	تیل ماغر
۶۶	تیمج
۶۷	جان خانی
۶۸	جمال جُمو
۶۹	جوله خَرون
۷۰	جولھی
۷۰	چال انجیر
۷۱	چال کَرَه تُر
۷۱	چاه زالو
۷۲	چری
۷۳	چُل چُلک
۷۳	چَل کازی
۷۴	چَل گُرو

۷۵	چم شهرو
۷۵	چه کارد
۷۵	چهار قاش
۷۶	چهل کنار
۷۷	چیتاب
۷۸	خارستان
۷۸	خاله زار
۸۰	خشاب شیرین
۸۰	خلی
۸۱	خنک انار
۸۱	خوردکی
۸۲	دار بلند
۸۲	دالون
۸۳	دره بید
۸۴	دره پیدنی
۸۴	دره خر زهره
۸۵	دره دزدان
۸۶	دره زری
۸۷	دره نارنجی
۸۷	دژ مدی
۸۸	دم تنگ دره نا
۸۸	دم دره گپی
۸۹	دو پر برزیون

۹۰	دپر نظری
۹۰	دوراک
۹۱	دوراب
۹۲	دورق
۹۲	دول برفی
۹۴	دولنگه
۹۴	ده بنار
۹۵	ده چل
۹۵	ده کلو
۹۶	ده مورد
۹۷	رکی
۹۸	رگ بلی
۹۸	رود زیرین
۹۹	ریزک
۱۰۳	زیر کمر
۱۰۳	زور آزما
۱۰۴	زیر پوزه
۱۰۵	سبیدون خلی
۱۰۵	سر آسیاب
۱۰۶	سر توف
۱۰۷	سر گرک
۱۰۸	سر لکک
۱۰۹	سروک

۱۱۲	سیاه شیر
۱۱۳	سید صالح
۱۱۳	سید صفی
۱۱۴	سید مرده
۱۱۴	شاه زیار
۱۱۵	شاه نشین
۱۱۵	شاوولی
۱۱۶	شفت مورد
۱۱۷	شومشال
۱۱۷	شیلاودان
۱۱۸	قاش کمری
۱۱۸	قبر قیصر
۱۱۹	قلات
۱۲۰	قلاجیک دون
۱۲۰	کارند
۱۲۱	کت
۱۲۲	کچلون
۱۲۳	کفش کنان
۱۲۵	کل
۱۲۵	کل جمشید
۱۲۶	کل کوره
۱۲۸	کلاسر
۱۲۸	کنار راجونه

۱۲۹	کندیده
۱۳۰	کهک دره نا
۱۳۰	کهله آبی
۱۳۱	کهله قاضمی
۱۳۲	کهله کبوتری
۱۳۳	کوچکی
۱۳۴	کیمه
۱۳۵	گاو دانه
۱۳۶	گاو میرو
۱۳۷	گچ پلی
۱۳۸	گچ کنگر
۱۳۸	گچ گرد
۱۳۹	گدک
۱۳۹	گر آو
۱۴۰	گرمولا
۱۴۰	گرد کوچک
۱۴۱	گرمانشاد
۱۴۲	گنبد بردی
۱۴۲	گور بخیل
۱۴۳	گور تج
۱۴۴	لپ لپو
۱۴۴	لغی زار
۱۴۵	للنجیرون

۱۴۶	لیر سیاه
۱۴۶	لِش مکان
۱۴۷	لیکک
۱۵۰	ماخره
۱۵۱	مافَه
۱۵۱	ماما زینب
۱۵۲	ماوربید
۱۵۳	مَرو مرده
۱۵۴	مَلَه بادی
۱۵۵	ممبی
۱۵۶	موران
۱۵۷	موشگر
۱۵۸	نارستان
۱۵۸	نر بیدپیه
۱۵۹	نر دره
۱۶۰	نرمون
۱۶۰	نی کن
۱۶۱	وار میرشکار
۱۶۱	یوسف آباد
۱۶۳	نتیجه
۱۶۶	منابع و ماخذ

مقدمه

آنجا که یکی از مهمترین عواملی که توانست بین ملل مختلف ایجاد ارتباط و اشتراک نماید، زبان و گویش‌ها بوده و می‌دانیم انتقال پیام و دانش بشری تنها با ابزار زبان گفتاری و نوشتاری مقدور بوده و هست و حفظ اصول یک زبان یا گویش به اتحاد و بقاع ملت‌ها کمک شایانی نموده است. حقیر نیز بر این باور است با جمع‌آوری فهرست تعدادی از اسم‌های خاص مکان، چگونگی ترکیب، معانی، وجه تسمیه و اشکالات احتمالی ثبت آنها در شهرستان بهمئی از توابع استان کهگیلویه و بویراحمد که تعداد آنها به چند هزار اسم می‌رسد، می‌توان کمکی در راستای خدمت به ادبیات ایران عزیز نمود. زیرا گویش‌ها و حتی زبان‌های زنده‌ی دنیا با گذشت زمان خصوصاً در عصر ما که بارش گفتاری از طریق رسانه‌های گروهی بدون مرز، بر اذهان عمومی جاری می‌شود، دچار تغییر فاحشی شده و می‌شوند، به گونه‌ای که گسستگی اجباری با گذشته خود پیدا کرده و آیندگان حق دارند بتوانند با گذشته‌ی خود ارتباط برقرار نمایند.

آنچه پیش رو دارید مختصری است از گوشه‌ی کوچکی از سرزمین بزرگ، تاریخی و پرراز و رمز ایران عزیز به نام شهرستان بهمئی از توابع استان کهگیلویه و بویراحمد که با وجود داشتن ذخایر عظیم فرهنگی، و منابع زیرزمینی مانند نفت و گاز، معادنی چون سنگ سیلیس (سنگ شیشه) و وجود جنگل عظیم بلوط و گیاهان دارویی، جاذبه‌های گردشگری و زیارتی خصوصاً سنگ نوشته‌های تنگ سروک، اعتدال‌هوای کوه ماغر، تالاب زیبای برم‌الوان، بقاع متبرکه‌ی امام زادگان بابا احمد، سید اسدالله و سید ابراهیم...، کاملاً ناشناخته و بکر باقی مانده است.

روزگاری که متوجه شدم این همه مخلوق، حتماً ناظمی حکیم دارند و هیچ چیز بی دلیل آفریده نشده است، انگیزه‌ی دانستن را در وجودم به وسوسه انداخت، یکی از ندانسته‌هایی که باید می‌فهمیدم، درک علت نامگذاری اشیاء و مکان‌هایی بود که حیات حیوانی و انسانی ام را حصار کشیده‌اند. چه بسیار شب‌ها که بخشی از خوابم را صرف رؤیای دانستن اسم‌ها یا عباراتی می‌کردم که در زندگی روزمره در گوشم نجوا می‌کردند. بالاخره توفیق حق از این کمترین، بی‌نصیبم نکرد. با اظهار علاقه به موضوعی تحت عنوان (بررسی ساختمان اسم‌های خاص مکان در گویش لری بهمئی) و احساس اطمینان از توانایی انجام کار و راهنمایی اساتید بزرگووارم، عملاً راه برای شروع کاری که سال‌ها منتظر آن بودم هموار شد.

علت انتخاب موضوع

داشتن اطلاع کافی به دلیل تسلط کامل بر گویش لری بهمئی

توانایی انجام کار

عدم وجود سابقه تحقیق

مهیا بودن لوازم انجام کار

دلایل ضرورت انجام کار

با توجه به ایجاد فاصله بین نسل های جدید و پیشینیان خود و بیم خطر نابودی بخشی از فرهنگ غنی ایرانی آنهم در منطقه ای که آثار تاریخی آن گواه قدمت و غنای فرهنگ این دیار است و وجود منابع عظیم نفت و گاز و مهمتر از همه وجود جاذبه های میراث فرهنگی و گردشگری بویژه سنگ نوشته های تنگ سروک ، بقاع متبرکه امامزادگان بابا احمد ، سید اسدالله ، سید ابراهیم علیهم السلام ، تالاب کم نظیر برم الوان و اعتدال هوای کوه ماغر و سولک که توجه گردشگران داخلی و خارجی را به خود جلب نموده است ، وظیفه ملی خود دانسته تا به قدر وسع نسبت به آیندگان که حق دارند گذشته خود را بدانند ، ادای دین نمایم .

دلایل انتخاب مکان و محدودیت موضوع

همان گونه که اساتید بزرگوار وقوف دارند ، هر گویش یا زبان کاملی که قرن ها در محیطی ماندگار شده باشد ، گستره ی کلامی بسیار وسیعی پیدا کرده که پرداختن به تمام ابعاد آن از توان بسیاری از نویسندگان در زمان هایی نامحدود خارج می باشد ، تا چه رسد به حقیر و زمان بسیار محدود پایان نامه ی دانشجویی . پس بناچار و به تناسب زمان ، موضوع را به مکان محدودی به نام شهرستان بهمئی و بخش اندکی از ابعاد گسترده ی گویش لری ، تحت عنوان اسم های خاص مکان ، ترجیحاً روستاهای شهرستان ، اختصاص داده ام تا بتوانم در موعد مقرر دفاع نمایم . امیدوارم در فرصتی مناسب ، خداوند توفیق دهد کار نیمه تمام خود را که شاید سال ها وقت نیاز داشته باشد به اتمام برسانم، ان شاءالله .

روش انجام کار

پس از مطالعه ی محدود کتبی که غالباً درباره تاریخ حضور ایلات کهگیلویه از جمله دو ایل ساکن بهمئی (بهمئی و یوسفی) و محدوده جغرافیایی و برخی ویژگی های اخلاقی و اجتماعی آنها مختصر اطلاعاتی به خواننده ارائه می نماید و دریافت این واقعیت که در این خصوص باید کار تازه ای انجام گیرد ، انجام کار میدانی و تحقیق از مردم ساکن و ملاحظه شکل ظاهری مکان های مورد نظر را با سفر به بیش از دویست روستا آغاز نموده ام . اصل را در این روش از طریق پرسش و پاسخ و بر پایه نحوه ی تلفظ واژه توسط مردم ساکن ، خصوصاً سال خوردگان، گذاشته و مجموع دیده ها ، حدس و گمان ها ، گفته های مردم و برداشت های خودم را با هم مقایسه کرده و آنچه معقول تر و یا محتمل تر بود ، نگارش نموده ام . نوشته های خود را به کمک همکاران ، تایپ نموده ، پس از چندین بار بازخوانی ، اصلاح نمود و به دو منظور به ترتیب حروف الفبا تنظیم کردم : اول اینکه خواننده بدون نیاز به مراجعه به فهرست مطالب براحتی بتواند ضمن مطالعه ، موضوع مورد نظر خود را پیدا کند . علاوه بر آن چون کار فوق ، ویژگی های یک فرهنگ لغت را داراست ، در صورت توفیق حقیر و یا هر کس دیگری ، ادامه و تکمیل این اثر بعنوان فرهنگ لغت ، میسر باشد .

به دلیل داشتن ویژگی های فوق ، اطلاعات مربوط به یک واژه ؛ اعم از ساختمان اسم ، معنی ، طرز تلفظ ، نشانی مکان ، موقعیت جغرافیایی ، توضیحات ضروری ، علت نامگذاری ، برداشت ها ، اشتباهات احتمالی و ملیت ساکنین ، زیر آن ذکر شده است و نیازی به آوردن توضیحات در پانوشت یا پی نوشت نبوده است .

*برای ادای تلفظ صحیح واژه های لری و ناآشنا ، علاوه بر اعراب گذاری ، جدولی به تقلید از روش آوانگاری فرهنگ لغت دکتر معین، جهت اطلاع خوانندگان محترم پس از مقدمه آورده ام ، که لازم است قبل از مطالعه ، توجهی به این امر داشته باشند .

*ضمن متن تصاویری از بعضی مکان ها جهت آشنایی بیشتر خوانندگان با منطقه ی مورد مطالعه ، ذیل نام مکان مربوطه آورده شد که امیدواریم مورد رضایت واقع شود.

حسین ستوده

دی ماه ۱۳۸۹

آوانگار

برای تلفظ صحیح واژه های نا آشنا بویژه واژه های لری، لازم است خوانندگان محترم قبل از مطالعه متن با دقت این قسمت را که به پیروی از شیوه آوانگاری فرهنگ لغت مرحوم دکتر معین با مثال های لری نگاشته شده است، مورد توجه قرار دهند.

جدول تطبیق حروف با خط آوانگار

ردیف	حرف	مثال	حرف لاتین	مثال
۱	مصوت بلند آ	آو ولمون	â	âv valmun
۲	مصوت کوتاه اَ	اکبر	a	akbar
۳	فتحه ی کشیده	جفت	ā	jāft
۳	مصوت کوتاهِ	امروز	e	emruz
۴	مصوت کوتاه اُ	اُستاد	o	ostād
۵	مصوت بلند او	دُول	u	dul
۶	ب	بایم (بادام تلخ)	b	bāyom
۷	پ	پُشت تاوه (نام روستایی است)	p	pošt tâva
۸	ت	تاگ (نام درختی است)	t	tâg
۹	ث	ثابت	s	sâbet